

Het zesde kaderprogramma voor onderzoek van de EU

Vaak gestelde vragen

Wat is het kaderprogramma (KP) voor onderzoek van de EU ?

Het kaderprogramma is het belangrijkste EU-instrument voor de financiering van onderzoek in Europa. Het kaderprogramma wordt voorgesteld door de Europese Commissie en vastgesteld door de Raad en het Europees Parlement volgens de medebeslissingsprocedure. Kaderprogramma's beslaan een periode van vijf jaar, waarbij het laatste jaar van het ene kaderprogramma het eerste jaar van het volgende overlapt. Sinds 1984 zijn er kaderprogramma's uitgevoerd. Het zesde kaderprogramma zal vanaf 1 januari 2003 volledig operationeel zijn.

Wat zijn de hoofddoelstellingen van KP6?

KP6 moet een bijdrage leveren aan de totstandbrenging van een werkelijke "Europese onderzoekruimte" (EOR). De EOR is een visie op de toekomst van het onderzoek in Europa, een interne markt voor wetenschap en technologie. De EOR moet wetenschappelijke topkwaliteit, concurrentievermogen en innovatie bevorderen door middel van een betere samenwerking en coördinatie tussen de betrokkenen op alle niveaus. Economische groei is steeds sterker afhankelijk van onderzoek, en veel van de huidige en de te verwachten problemen voor de industrie en de samenleving kunnen niet langer alleen op nationaal niveau worden opgelost. Op de Top van Lissabon van maart 2000 hebben de staatshoofden en regeringsleiders opgeroepen tot het geven van een nieuwe impuls aan de Europese onderzoekinspanningen door de totstandbrenging van de EOR. Het kaderprogramma is het financiële instrument waardoor de Europese onderzoekruimte concreet gestalte kan krijgen.

Wie besluit hoe het onderzoekgeld wordt besteed en op welke gronden?

Zodra de Raad en het Parlement het kaderprogramma hebben goedgekeurd, is de Commissie verantwoordelijk voor de uitvoering ervan. Er zijn geen "nationale quota" voor de middelen van het KP. Andere belangrijke uitgangspunten zijn:

- de EU financiert alleen projecten waarbij partners uit verschillende landen betrokken zijn;
- de KP-middelen worden toegewezen in het kader van "uitnodigingen tot het indienen van voorstellen" die de Commissie op gezette tijden publiceert;
- projecten komen alleen voor KP-financiering in aanmerking als de inhoud en doelstellingen overeenkomen met de prioriteiten die in de uitnodigingen tot het indienen van voorstellen zijn gedefinieerd;
- de kwaliteit en de technologische relevantie van de projecten die voor financiering worden ingediend, worden door onafhankelijke externe deskundigen beoordeeld; ieder voorstel wordt gemiddeld door vijf deskundigen beoordeeld;

- de middelen uit het kaderprogramma zijn geen "subsidies" voor onderzoekorganisaties of bedrijven, en kunnen alleen worden gebruikt voor nauwkeurig omschreven werkzaamheden of onderzoekontwikkelingen.

Wat is het belangrijkste verschil tussen KP6 en eerdere kaderprogramma's voor onderzoek?

In het verleden hebben de kaderprogramma's bijgedragen tot de ontwikkeling van een wetenschappelijke en technologische samenwerkingscultuur tussen de verschillende EU-landen; zodoende konden goede onderzoekresultaten worden verwezenlijkt. De kaderprogramma's hebben evenwel niet gezorgd voor een blijvend effect in de zin van een grotere samenhang op Europees niveau. KP6 heeft daarom een volledig nieuwe opzet gekregen en is geheel toegesneden op de volgende doelstellingen:

- concentratie van de Europese inspanningen op een kleiner aantal prioriteiten - met name op gebieden waar samenwerking op Europees niveau een duidelijke meerwaarde vertegenwoordigt;
- een streven naar geleidelijke integratie van de werkzaamheden van alle deelnemers op de verschillende niveaus;
- bevordering van onderzoekactiviteiten die zijn opgezet met het oog op blijvende, "structurerende" effecten;
- ondersteunende activiteiten die de algemene wetenschappelijke en technologische grondslagen van Europa versterken;
- de benutting van het wetenschappelijk potentieel van de kandidaat-lidstaten, om deze voor te bereiden op en bij te staan bij de toetreding tot de EU, in het belang van de Europese wetenschap in brede zin.

Hoeveel geld is er in totaal beschikbaar, en hoe wordt het toegewezen?

De begroting voor het zesde kaderprogramma zal 17,5 miljard euro bedragen. Dit is bijna 4% van de totale EU-begroting (2001), en 5,4% van het bedrag dat in Europa aan publiek (niet-militair) onderzoek wordt besteed.

7% van dit bedrag (1,230 miljard euro) is bestemd voor nucleair onderzoek uit hoofde van het EURATOM-kaderprogramma.

Wat zijn de belangrijkste prioriteiten van het KP?

Het kaderprogramma is gericht op sterker geconcentreerd en geïntegreerd onderzoek op EU-niveau en op het structureren van de EOR en het versterken van de grondslagen van de EOR.

Het grootste deel van de begroting van het kaderprogramma is bestemd voor het **concentreren en integreren** van toekomstige onderzoekactiviteiten binnen zeven thematische prioritaire gebieden. Deze prioriteiten en bijbehorende begrotingstoewijzingen zijn:

Thematische prioriteit	Budget in miljoen euro
Biowetenschappen, genomica en biotechnologie voor de gezondheid	2255
Technologieën van de informatiemaatschappij	3625
Nanotechnologieën, multifunctionele materialen en nieuwe productieprocedures	1300
Lucht- en ruimtevaart	1075
Voedselkwaliteit en -veiligheid	685
Duurzame ontwikkeling, veranderingen op wereldschaal en ecosystemen (inclusief onderzoek op het gebied van energie en vervoer)	2120
Burgers en governance in een kennismaatschappij	225
TOTAAL	11285

555 miljoen euro is bestemd voor onderzoek ter ondersteuning van EU-beleid en om te anticiperen op wetenschappelijke en technologische behoeften; 440 miljoen euro wordt gereserveerd voor multisectoriële onderzoekactiviteiten waarbij kleine en middelgrote ondernemingen (MKB) betrokken zijn; en 315 miljoen euro wordt uitgetrokken voor internationale wetenschappelijke samenwerking.

De volgende bedragen zijn uitgetrokken voor het **structureren van de Europese onderzoekruimte**:

Activiteiten	Budget in miljoen euro
Onderzoek en innovatie	290
Menselijk potentieel en mobiliteit	1580
Onderzoekinfrastructuren	655
Wetenschap en samenleving	80
TOTAAL	2605

Verder zal een bedrag van **320 miljoen euro** worden besteed aan maatregelen **ter versterking van de grondslagen van de Europese onderzoekruimte**. Hiervan is 270 miljoen euro bestemd voor ondersteuning van de coördinatie van activiteiten; hierbij financiert de EU de kosten van de coördinatie tussen nationale en regionale onderzoekprogramma's en -activiteiten. 50 miljoen euro is uitgetrokken om een samenhangende ontwikkeling van onderzoek- en innovatiebeleid te bevorderen.

Wat zijn de "nieuwe instrumenten"?

Tot nu toe werden de kaderprogramma's hoofdzakelijk uitgevoerd door middel van onderzoek-samenwerkingsprojecten die - hoewel zij destijds zeer nuttig waren - twee zwakke punten vertonen:

- als een bepaald onderzoekproject was voltooid, betekende dat meestal ook het einde van het samenwerkingsverband van de onderzoekpartners;
- in veel gevallen bereikten de projecten niet de noodzakelijke "kritische massa" om daadwerkelijk effect te sorteren - noch in wetenschappelijke noch in industriële of economische termen.

Om deze problemen op te lossen en de EOR dichterbij te brengen werden twee nieuwe instrumenten ontwikkeld, die in het zesde kaderprogramma zullen worden geïmplementeerd: de topnetwerken en de geïntegreerde projecten.

De filosofie achter deze instrumenten is dat van meervoudige projectfinanciering moet worden overgestapt op financiering van coherente programma's van onderzoekwerkzaamheden, waarbij de Europese onderzoekconsortia de grootst mogelijke autonomie en flexibiliteit moet worden gelaten.

De **topnetwerken** zijn gericht op de geleidelijke integratie van de werkzaamheden van netwerkpartners, waarbij "virtuele" topcentra worden gecreëerd. De geïntegreerde projecten zijn projecten van substantiële omvang die moeten bijdragen tot het bereiken van de "kritische massa" in resultaatgericht onderzoek met duidelijk gedefinieerde wetenschappelijke en technologische oogmerken en doelstellingen.

Verder zal gebruik worden gemaakt van een in feite reeds bestaand instrument, dat tot nu toe niet werd toegepast: deelname van de EU aan onderzoekprogramma's die door meerdere lidstaten worden uitgevoerd. Dit instrument wordt expliciet genoemd in artikel 169 van het Verdrag van Amsterdam.

Wat zijn de regels voor deelneming?

De regels voor deelneming hebben betrekking op de praktische uitvoering van alle EU-onderzoekactiviteiten uit hoofde van het kaderprogramma. Deze regels omvatten gedetailleerde bepalingen met betrekking tot zaken als:

- soort en land van herkomst van organisaties die EU-financiering kunnen aanvragen;
- het minimumaantal partners dat bij het projectvoorstel moet worden betrokken wil het project in aanmerking komen voor EU-ondersteuning;
- de soorten instrumenten die in het kaderprogramma worden gebruikt;
- het soort financiering dat voor een geselecteerd project kan worden gebruikt;
- uitgangspunten voor de beoordeling van ingediende voorstellen;
- regels met betrekking tot de contracten die de Commissie zal voorleggen aan de indieners van de geselecteerde voorstellen;
- regels voor de verspreiding en het gebruik van de onderzoekresultaten uit door de EU gefinancierde onderzoekprojecten, etc.

Evenals het kaderprogramma zelf, worden ook de regels voor deelneming volgens de medebeslissingsprocedure vastgesteld door de Raad en het Parlement.

Wat zijn "oproepen tot het indienen van blijken van belangstelling"?

Op 20 maart heeft de Commissie een "oproep tot het indienen van blijken van belangstelling" gepubliceerd om zoveel mogelijk feedback te ontvangen uit de ideeën van de wetenschappelijke en industriële gemeenschap voor trans-disciplinair onderzoek dat aansluit bij de prioriteiten en de nieuwe instrumenten van KP6.

Bij deze oproep tot het indienen van blijken van belangstelling werden onderzoekteams en consortia namelijk uitgenodigd om aan de Commissie een overzicht voor te leggen van de projecten waarvoor zij wellicht financiering kunnen aanvragen zodra de officiële "uitnodigingen tot het indienen van voorstellen" later dit jaar zijn gepubliceerd. Dit initiatief is bedoeld om ervoor te zorgen dat de beleidsdoelstellingen van de Europese Commissie en de betrokkenheid van de wetenschappelijke en industriële gemeenschap uiteindelijk op elkaar aansluiten.

Het is de eerste maal dat een dergelijke benadering wordt gevolgd.

Uit de respons op deze eenmalige "oproep" bleek dat de Commissie voor de juiste benadering had gekozen: er werden meer dan 15.000 voorstellen ingezonden. Deze worden in de loop van de zomer geanalyseerd, waarna de resultaten in aanmerking worden genomen bij het opstellen van de uitnodigingen tot het indienen van voorstellen.

Wat zijn uitnodigingen tot het indienen van voorstellen?

Aangezien de begroting van het kaderprogramma bestaat uit geld van de belastingbetalers, moet het kaderprogramma op open en transparante wijze worden uitgevoerd en behoren alle indieners van voorstellen een gelijke toegang en een eerlijke behandeling te krijgen. Dit gebeurt door middel van "uitnodigingen tot het indienen van voorstellen" die in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen en op de speciale internetsite van de Commissie worden gepubliceerd. Onderzoekteams en consortia die naar aanleiding van een dergelijke uitnodiging met een voorstel willen komen, krijgen minimaal drie maanden de tijd om het voorstel uit te werken en in te dienen.

Na ontvangst van de voorstellen worden deze eerst getoetst aan de hand van de geldende ontvankelijkheidscriteria, zoals:

- is het voorstel binnen de indieningstermijn ingediend?
- komen de partners in aanmerking voor EU-financiering?
- zijn de partners gevestigd in een van de in aanmerking komende landen?
- komt het onderwerp van het voorgestelde onderzoek voor financiering in aanmerking?
- is voldoende rekening gehouden met de ethische aspecten van het voorgestelde onderzoek?

Vervolgens wordt door externe deskundigen een beoordeling verricht van de wetenschappelijke en technologische kwaliteit van het voorgestelde project. De externe deskundigen leggen vervolgens aan de Commissie een shortlist voor van de projecten die zij voor financiering aanbevelen.

Hoeveel geld kan ik verwachten als mijn voorstel wordt geselecteerd voor financiering?

Dit kan nogal verschillen, afhankelijk van het soort project, het aantal projectpartners en opzet en omvang van het te verrichten onderzoek. In het algemeen kan echter worden gesteld dat het streven van de Commissie om de inspanningen te concentreren en de noodzakelijke kritische massa op te bouwen door middel van samenwerking, zal leiden tot grotere projecten, grotere consortia en dus ook tot intensievere financiering voor elk van de projectdeelnemers. De Commissie blijft overigens de nodige steun geven aan kleine en middelgrote ondernemingen (MKB) en aan kleinere projecten, maar op een consistentere en beter gecoördineerde wijze.

Wie kan EU-onderzoeksteun aanvragen? Wie heeft een reële kans om die steun te ontvangen?

Iedere juridische entiteit, dus iedere natuurlijke of rechtspersoon die onder de nationale, internationale of EU-wetgeving valt, kan steun aanvragen en ontvangen.

Praktisch gezien betekent dit dat universiteiten, onderzoeksinstituten, het MKB en grote bedrijven voor steunverlening in aanmerking komen - evenals potentiële gebruikers van technologieën en technologische toepassingen. Natuurlijk moeten zij alle voldoen aan de essentiële voorwaarden van de regels voor deelneming. Het kaderprogramma zeker niet gereserveerd is voor de academische wereld of voor grote nationale of internationale bedrijven.

Wordt door de Commissie of door nationale instanties bijstand of ondersteuning geboden ten behoeve van aanvragers die geen ervaring hebben met "Brussel" of die de weg niet kennen in alle nieuwe regelingen en voorschriften?

De Europese Commissie streeft naar open, transparante en toegankelijke informatievoorziening, en behandelt algemene en specifieke vragen. Het grootste deel van de algemene informatie is inmiddels beschikbaar via internet; specifieke en meer gedetailleerde vragen kunnen het best per fax of e-mail worden gesteld.

Wie zijn vragen over het kaderprogramma en het Europese onderzoek in het algemeen liever in zijn eigen taal stelt, kan contact opnemen met de nationale contactpunten (NCP's) in de verschillende landen. De nationale instanties stellen NCP's in. Het NCP-netwerk voor het zesde kaderprogramma wordt momenteel opgezet.

Wat heeft de activiteit "wetenschap en samenleving" in het kaderprogramma te maken met de andere activiteiten op hoog niveau op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling?

Geïndustrialiseerde samenlevingen worden steeds sterker afhankelijk van onderzoek en geavanceerde technologieën. Wetenschap en technologie zijn overal aanwezig, en hierdoor ontstaan niet alleen allerlei mogelijkheden, maar ook gevaren. En deze gevaren zijn reëel - zoals duidelijk is gebleken uit de openbare discussie naar aanleiding van de gekke-koeien crisis, de discussie over genetisch gemodificeerde organismen of het gebruik van stamcellen voor medisch onderzoek.

Het kaderprogramma beoogt onderzoek en technologische ontwikkeling op hoog niveau te ondersteunen door middel van een met kennis van zaken gevoerde openbare discussie over de rol van de wetenschap in de moderne samenleving. Deze discussie moet het grote publiek een beter inzicht geven in wetenschappelijke vraagstukken en de wetenschappelijke manier van werken, en moet wetenschappers tevens een beter begrip bijbrengen van de bezorgdheid onder het grote

publiek in verband met wetenschap en onderzoek. Door meer begrip te kweken voor de rol van de wetenschap in de samenleving, en door wetenschap en wetenschappelijke onderwerpen dichter bij de burgers te brengen, wordt onder jongeren naar verwachting ook meer belangstelling gewekt voor wetenschap en wetenschappelijke loopbanen.

Reizende wetenschappers zijn onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis van de wetenschap in Europa. Waarom investeert de EU plotseling zo grootschalig in de mobiliteit van wetenschappers?

Het bevorderen van de mobiliteit van wetenschappers (en daardoor het bevorderen van hun opleiding) is niet pas met KP6 begonnen. In voorgaande kaderprogramma's waren ook zeer succesvolle mobiliteitsprogramma's opgenomen. In het verleden was het zwakke punt van dergelijke activiteiten - net als bij andere activiteiten in eerdere kaderprogramma's - dat ze geen onderdeel vormden van een integraal en ambitieus totaalconcept. Het is de bedoeling daar verandering in te brengen. De toekomstige regeling zal niet beperkt blijven tot doctoraal- of postdoctoraal-studenten; de regeling staat open voor aanvragers uit derde landen; om de "brain drain" tegen te gaan zal de regeling actief bevorderen dat Europese wetenschappers die in derde landen werkzaam zijn, terugkeren naar Europa; instellingen kunnen middelen aanvragen om onderzoekers uit het buitenland gastvrijheid te bieden, net als individuele wetenschappers die willen werken in een laboratorium buiten het eigen land. En tenslotte: in de nieuwe regeling worden alle structurele problemen aangepakt die de mobiliteit van onderzoekers tot nu toe in de weg hebben gestaan. Dit geldt voor de sociale zekerheid en het belastingstelsel, maar ook voor carrièreopbouw en loopbaanperspectieven, aangezien de verschillende nationale systemen in feite niet openstaan voor aanvragers uit andere landen - ook niet uit andere lidstaten.

Dit streven naar bevordering van menselijk potentieel en mobiliteit is gebaseerd op het idee dat wetenschappers, in de context van de toenemende complexiteit en onderlinge afhankelijkheid van de moderne wetenschapsgebieden, in toenemende mate behoefte hebben aan een sterke internationale component als onderdeel van hun wetenschappelijke vorming. En er is geen goede reden te bedenken waarom een dergelijke hoge wetenschappelijke standaard alleen in de Verenigde Staten zou kunnen worden bereikt. Investeren in de ontwikkeling van menselijk potentieel in de wetenschap en voor de wetenschap, door bevordering van de mobiliteit van wetenschappers, is dan ook een essentiële bijdrage aan de doelstellingen van de EOR.

Kan de EU het zich veroorloven om zwaar te investeren in de bouw en het onderhoud van onderzoekinfrastructuren?

De bouw en het onderhoud van de essentiële onderzoekinfrastructuren in Europa blijft een verantwoordelijkheid van de nationale instanties en andere investeerders. De activiteiten van het kaderprogramma met betrekking tot "onderzoekinfrastructuren" hebben een ander doel.

Onderzoekinfrastructuren zijn van essentieel belang maar ze zijn ook zeer kostbaar. Daarom zijn ze niet overal beschikbaar. Het geld van het kaderprogramma moet ertoe bijdragen dat onderzoekinfrastructuren de ruggengraat gaan vormen van de EOR. In deze zin is het belangrijk dat onderzoekinfrastructuren op gecoördineerde wijze worden gepland, gebouwd, onderhouden en gebruikt ten behoeve van een zo groot mogelijk aantal onderzoekers en onderzoekteams uit alle delen van Europa. Hiervoor is in het toekomstige kaderprogramma een speciale activiteit opgenomen.

Dit concept is gebaseerd op een ruime definitie van "onderzoekinfrastructuren". In het verleden werden hieronder vaak grote installaties en machines (met name op het gebied van de fysica) verstaan, maar een modernere en betere definitie van onderzoekinfrastructuren zou ook grote databases, belangrijke wetenschappelijke verzamelingen en - uiteraard - belangrijke communicatienetwerken omvatten, aangezien dat essentiële instrumenten zijn voor hoogwaardig onderzoek waarbij afzonderlijke wetenschappers en onderzoekteams op verschillende locaties samenwerken.

Het kaderprogramma wil wetenschappelijke topkwaliteit bevorderen. Wie stelt de criteria voor "topkwaliteit" vast?

Eerst en vooral: bij de bevordering van wetenschappelijke topkwaliteit binnen het kaderprogramma moet niet worden gedacht aan het promoten van "nationale kampioenen".

De beoordeling van wetenschappelijke topkwaliteit (met name tegen de achtergrond van de geplande "topnetwerken") wordt toevertrouwd aan internationaal erkende wetenschappers en deskundigen op een bepaald gebied; met andere woorden: de kwaliteit van voorstellen wordt niet beoordeeld als schakel in een bureaucratisch of politiek proces, maar is het resultaat van analyse en overleg door deskundigen. Experts beoordelen de wetenschappelijke kwaliteit en het wetenschappelijk profiel van elk afzonderlijk lid in een bepaald netwerk; ze kijken ook naar de kwaliteit van het gezamenlijk activiteitenprogramma van het netwerk, waarbij tevens wordt nagegaan of het netwerk in staat is de noodzakelijke "kritische massa" te bereiken; ze beoordelen de kwaliteit en de relevantie van de voorgestelde onderzoekactiviteiten van het netwerk; verder kijken zij zorgvuldig naar de kwaliteit van het voorgestelde netwerkbeheer.

Dit alles zorgt ervoor dat "topkwaliteit" in de context van KP6 ook werkelijk iets betekent.

Voor verdere informatie:

http://europa.eu.int/comm/research/fp6/index_en.html

juli 2002